

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Навчально-науковий інститут філології

Кафедра мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії

**Лексико-стилістичні особливості українськомовного перекладу сучасної
корейської феміністичної літератури**

Кваліфікаційна робота
на здобуття ОС «Бакалавр»
здобувачки першого рівня вищої освіти 4
року навчання (денна форма)
Галузь знань 03 – гуманітарні науки,
Спеціальність 035.066 Філологія (східні мови
та літератури (переклад включно), перша –
корейська),
ОПП «Корейська мова і література та переклад,
англійська мова»

 Діалло Діани Іссаївни

Науковий керівник:
асист. Джан Й.

Рецензент:
асист. Кінджибала О. С.

«Допущено до захисту»

Протокол засідання кафедри мов і літератур

Далекого Сходу та Південно-Східної Азії

Протокол №11 від 24 травня 2023р.

Завідувач кафедри _____ доц. Ісаєва Н. С.

КИЇВ - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ВИВЧЕННЯ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ АСПЕКТІВ ПЕРЕКЛАДУ СУЧАСНОЇ ФЕМІНІСТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	7
1.1. Лексично-стилістичні особливості перекладу сучасної художньої літератури українською мовою	7
1.2. Аналіз особливостей феміністичної літератури як такої та відмінностей феміністичного художнього перекладу від звичайного художнього перекладу 9	
1.3. Методи та підходи, які використовуються для перекладу гендерно зумовленої лексики.....	12
1.4 . Дослідження соціально-історичного підґрунтя роману Н. Чо «Кім Джійон 1982 року народження»	16
Висновки до першого розділу	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ АСПЕКТІВ ПЕРЕКЛАДУ ФЕМІНІСТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	21
2.1. Аналіз перекладацьких адаптацій і причин, якими вони зумовлені	21
2.2. Порівняльний аналіз використаної гендерно зумовленої лексики в оригіналі та перекладі	22
2.3. Засоби відтворення лакунарних елементів	30
2.4. Аналіз феміністичного аспекту в перекладі	35
Висновки до другого розділу	41

ВИСОНВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	53
СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	54

ВСТУП

Феміністичний рух набирає популярності ще з 20 століття, охоплюючи різноманітні галузі людської життєдіяльності, і література не стала винятком. Інтерес постає не лише в аналізі феміністичної літератури як такої, а й у способах перекладу творів з оригінальної мови на мову реципієнта і подолання труднощів, що можуть виникнути в процесі. У рамках глобалізації культури та інтернаціоналізації дискурсів суспільства, що взаємодіють через переклад, і з огляду на активну популяризацію корейської мови, літератури та культури можна припустити, що художні твори сучасних корейських авторів користуватимуться попитом. Феміністська література та феміністський переклад тісно пов'язані, оскільки обидва стурбовані проблемою та підривом гендерного дисбалансу влади та патріархальних норм у мові та культурі. Відповідно, переклад має бути виконаний належним чином, аби не викривити зміст і колорит оригіналу.

Протягом останніх кількох років діада гендер і переклад набуває послідовності та переживає неабиякий ріст завдяки вивченню багатогранної природи теорії та практики перекладу з гендерної точки зору, зокрема. **Актуальність** теми визначається недостатньою розробленістю проблеми підходу до фемінізму і його вираження в лексичних і стилістичних дискурсах з точки зору перекладознавства, необхідністю подолання проблем в міжмовній і міжкультурній комунікації, пов'язаних з розбіжністю мовних і концептуальних картин світу. Феміністичний переклад важливий, оскільки він дозволяє феміністичній літературі охоплювати нову аудиторію та просувати феміністичні цінності через мовні та культурні кордони. Це також може допомогти підвищити популярність феміністичної літератури та сприяти міжкультурному діалогу навколо гендерних питань. Таким чином, майже повна відсутність сучасних корейських творів в українському перекладі, зокрема феміністичної, підсилює інтерес дослідження даної царини літератури.

Мета цієї роботи полягає в дослідженні феміністичного руху в мовному дискурсі і його впливу на сучасну корейську літературу, а також проблем, що

можуть виникнути під час перекладу даних творів з корейської мови українською на лексико-стилістичному рівні, та пошуку їх усебічного вирішення.

Завдання:

– проаналізувати принципи і підходи до художнього перекладу феміністичних творів, характерні для українського перекладознавства у ХХІ столітті.

– виявити принципи сучасної літератури, пов'язані з історико-культурними процесами у Кореї другої половини ХХ-ХХІ століть, наявність цих принципів у романі «Кім Джійон 1982 року народження» і підходи Й. Джан і О. Шестакової щодо їх передачі у перекладі українською мовою;

– визначити типи виконаних трансформацій при перекладі, дослідити їх причини та доцільність;

– виявити способи відтворення лексико-граматичних засобів гендерної експресії та феміністичних мотивів роману українською мовою.

Об'єктом роботи є засоби вираження феміністичних поглядів в літературному дискурсі українських і корейських реалій.

Предметом роботи є лексико-стилістичні засоби вираження гендерно зумовлених мовних одиниць у романі «Кім Джійон 1982 року народження» та їх відповідники в українському перекладі, виконаному Й. Джан і О. Шестаковою.

Головними методами дослідження є порівняльний контекстний та дефініційний аналіз та інтроспекція, лінгвістичні методи семантичного аналізу.

Матеріалом дослідження є роман Н. Чо «82 년 생 김지영» та її переклад українською мовою «Кім Джійон 1982 року народження», виконаний Й. Джан і О. Шестаковою.

Наукова новизна цієї роботи полягає в комплексному аналізі релевантних мовних та лексико-стилістичних параметрів та виявленні закономірностей перекладацьких рішень щодо особливостей сучасної корейської літератури на прикладі роману Н. Чо «Кім Джійон 1982 року народження» українською мовою та перекладацьких рішень щодо трансформацій у дискурсі феміністичного перекладознавства ХХІ століття.

Практична цінність роботи полягає у подальшому використанні висновків теоретичного аналізу і конкретної реалізації підходів, сформованих на дослідженні закономірностей, характерних для художнього перекладу текстів сучасної художньої феміністичної літератури, з метою підвищення якості виконання нових перекладів українською мовою творів подібної категорії з корейської та інших мов, адже феміністська література та феміністський переклад є важливими інструментами для подолання гендерного дисбалансу влади та просування гендерної рівності та соціальної справедливості.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ВИВЧЕННЯ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ АСПЕКТІВ ПЕРЕКЛАДУ СУЧАСНОЇ ФЕМІНІСТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Лексично-стилістичні особливості перекладу сучасної художньої літератури українською мовою

Переклад – це процес трансформації тексту або мовленнєвого вислову з одної мови на текст або мовленнєвий вислів в іншій мові за тієї умови, що смисл та комунікативний намір залишаються незмінними. Чим плавніший переклад, тим непомітнішими є перекладачі, і тим помітнішими будуть автори або сенс іноземного тексту. Усі переписування, незалежно від їхнього наміру, відображають певну ідеологію та поетику і як такі маніпулюють літературою, щоб вона функціонувала в даному суспільстві певним чином [17, с. 119-122; 46, с. 2-17]. Перекладачі повинні не лише добре знати свою рідну та іноземну мову, але розуміти і постійно слідкувати за розвитком обох мов, розширювати свій світогляд, бути в курсі всіх сучасних подій в обох країнах, знати особливості культури та традицій, які, безумовно, відбиваються на мові народу.

Розглядаючи процес перекладу феміністичних творів, перш за все треба зосередитися на особливостях художнього перекладу в цілому. У розрізі аналізу корейської літератури треба враховувати лексичні, морфологічні, синтаксичні, семантичні трансформації, яким вона піддається у процесі перекладу на українську. Перекладачі прагнуть зберегти мовні та культурні відмінності іншомовного тексту, але лише так, як це сприймається в перекладі обмеженою читацькою аудиторією. Цілком типова для корейської мови форма вираження думки є неприйнятною для української. Отже, аби конкретна пареміологічна одиниця могла виконувати ті ж самі функції, що й у корейському наративі, вона мусить гармонійно вписатися в український текст [18, с. 36-45; 46, 101].

Також якщо оригінал містить діалект, важливим є збереження саме того відтінку мовлення, який відчуває носій мови оригіналу, читаючи цей текст, для

іншомовного реципієнта, який читатиме переклад. У такому разі можна використати діалектизми мови перекладу, гру слів, фразеологічні звороти тощо. [17, с. 119-122] У цьому контексті можна зробити висновок, що перекладачі балансують між вихідною та цільовою культурою; отже, між полюсами адекватності та прийнятності [27, с. 321].

Оскільки при перекладі можуть виникати розходження у всіх структурних аспектах, перекладачі мають звертати увагу і на стилістичні проблеми. На меті має бути збереження образності та емоційного забарвлення художнього твору і в перекладі, вживаючи лексичні образні засоби й стилістичні прийоми, а також шляхом особливого поєднання фраз чи речень. Непорозуміння можуть виникати через національні особливості стилістичних систем різних мов, тому перш за все, перекладачі повинні прагнути відтворити функцію прийому, а не сам прийом [20, с. 316]. Прямий переклад може не сприйматися читачем «поза контекстом» адекватно, і не справити бажаного враження, або ввести в оману.

Працюючи з мовами, значно різними за будовою і лексичним наповненням, слід докласти неабияких зусиль, аби вирішити питання лексичної та граматичної лакуарності. Граматичні лакуни з'являються як наслідок відсутності певних синтаксичних конструкцій і граматичних категорій і засобів в одній мові при їх наявності в іншій, а також характеризуються своєрідним способом передачі того чи іншого граматичного значення [16, с. 59-60]. Наприклад, корейська граматики багата на синонімічні конструкції, що в українському перекладі мають єдиний еквівалент, але при цьому можуть надавати реченню певний відтінок, який перекладачі мають передати іншим шляхом. До лексичних лакун, безеквівалентної і фонові лексики належать лексичні одиниці, які вживаються для визначення історичних реалій та різних етнографічних явищ. Ці слова належать до тієї чи іншої локальної культури. Корейський і український уклади життя кардинально відрізняються на багатьох рівнях, того перекладачі мають забезпечити якісний переклад, і при цьому не перетворити текст у словник незнайомих для читача термінів. Це можна виконати шляхом заповнення – процес розкриття смислу деякого поняття чи слова, яке належить до незнайомої

реципієнту культури; або шляхом компенсації – для полегшення розуміння фрагмента чужої культури, коли в текст вводиться специфічний компонент культури реципієнта. У крайньому випадку, термін можна опустити, якщо він не відіграє значної ролі у реченні/тексті загалом, але кращим рішенням можуть слугувати альтернативи, як от транслітерація [1, с. 62; 16, с. 37-38].

Проблеми втілення культурної інформації, реалізованої у текстовому форматі також викликають інтерес і в контексті лінгвокультурології, і в контексті перекладацької діяльності. В розрізі корейсько-українського перекладу треба брати до уваги, що корейському суспільству властиві колективістські ідеї, в той час як українські реалії більше тяжіють до індивідуалістських лінгвокультур [14, с. 6, 99-103].

1.2. Аналіз особливостей феміністичної літератури як такої та відмінностей феміністичного художнього перекладу від звичайного художнього перекладу

У слов'янських країнах, зокрема Україні, феміністська філософія не мала істотного впливу до середини ХХ ст., тому наразі підходи стосовно феміністичного перекладу текстів в основному запозичені. Останнім часом інтерес до співзалежності гендеру і перекладу переживає неабиякий ріст завдяки присвяченим вивченню багатогранної природи перекладацької практики та теорії з гендерної точки зору численним конференціям і багатьом публікаціям, та набуває критичної послідовності. Переклад феміністичних творів однозначно має певні особливості. Починаючи з ідей і поглядів авторів до їхнього сприйняття і передачі іншою мовою перекладачів лежить шлях не тільки лінгвістичний, а і соціальний. Мова є не просто відображенням реальності/суспільства, а чинником, який сприяє його побудові. Таким чином, мовне уявлення чоловіків і жінок має когнітивний вимір: репрезентація сприяє конструюванню соціальних ролей. Отже, потенціал лінгвістики як об'єкта дослідження для фемінізму став очевидним, а робота над гендером і мовою стала популярною сферою для

фемінізму в зокрема представництво жінок і чоловіків різними мовами [24, с. 107].

Часто мова є сексистською та андроцентричною, в значенні, що вона робить жінок невидимими та стереотипно створює гендерні ролі у спосіб, який представляється природним. Сексистська мова, або мова, що має невинуватий гендерний характер, визначається як «слова, фрази та вирази, які без потреби розрізняють жінок і чоловіків або виключають, тривіалізують чи применшують будь-яку стать» [43, с. 4]. Такий сексизм проявляється в мові на різних рівнях. Приділяючи увагу гендерним питанням і віддаючи перевагу соціальній справедливості, фемінізм третьої хвилі виглядає щедрим і толерантним, використовуючи різноманітні підходи для розв'язання актуальних проблем, зокрема мовним [48, с. 88]. Проблематична циклічність феміністичного дослідження гендеру підкреслюється наявністю позицій, які, з одного боку, припускають, що гендер є другорядною характеристикою осіб, і тих, які, з іншого боку, стверджують, що саме поняття особи, позиціонується в мові як «суб'єкт», є маскуліністською конструкцією та прерогативою, яка фактично виключає структурну та семантичну можливість жіночої статі [26, с. 11]. Феміністська теорія перекладу сприймає переклад як творчу діяльність, тому що перекладачки-феміністки використовують свою свободу волі та креативність у перекладацькій діяльності.

З точки зору фемінізму, мови можна розглядати як сексистські і несексистські. Наприклад, українська – це мова, де гендер закодований як граматична категорія. Залежні форми, такі як прикметники та займенники, несуть маркери роду, які відповідають роду іменника, і таким чином узгоджуються з іменником. Завдяки узгодженню, граматичні маркери роду - і посилення на гендер - дуже часто зустрічаються у висловлюваннях про людей. Безродові мови, як от корейська, не мають, або майже не мають, ані граматичного роду в системі іменників, ані особових займенників, що відрізняються за статтю. Проте навіть у подібних мовах є способи передачі гендеру через мовленнєві особливості [57, с. 149-178]. Цей аспект також важливий при перекладі, аби не

викривити вихідний матеріал через призму гендерності мови перекладу. Можна стверджувати, що мова є сексистською, якщо вона нав'язує статеві відмінності своїм носіям. Однак вираження або приховування гендеру в мові як таке не є сексистським чи несексистським [42, с. 6-15; 45, с. 163-187]. Вирішальне питання полягає в тому, чи посилення на гендер є симетричними, тобто чи ставляться до жінок і чоловіків лінгвістично однаково, і чи варто зберігати цю нерівність (за наявності) у феміністичному творі.

Однією з перепон у роботі з перекладом постає питання стереотипізації. Під стереотипом розуміється елемент концептуальної картини світу, що існує у свідомості, та виражається у мові, зокрема. Етнічний стереотип – узагальнене уявлення соціуму про типові риси нації, або соціальної групи [4, с. 84-89]. Тобто, працюючи із думками представників іншої нації, перекладачі мають остерігатися власних стереотипних уявлень, аби не допустити помилку у перекладі певних явищ або подій. Працюючи з перекладом феміністичного твору особливу увагу треба приділяти гендеру. Гендерні ознаки мовної картини світу – це прояви пізнання світу крізь призму чоловічого і жіночого бачення, а також вплив гендеру на мовленнєву практику та мовленнєву поведінку. Гендерні відношення у мові фіксуються у вигляді мовних стереотипів, які накладають відбиток і на процеси її мовної соціалізації [16, с. 160-161; 41, с. 299]. Питання гендеру, однак, цікаве не лише на рівні мовних стереотипів. Важливість цієї соціальної категорії відображається в граматичних структурах більшості, якщо не всіх, мов.

Цікавим є те, що не лише твір може бути феміністичним, а і сам переклад, що є відображенням подальшого розвитку феміністичного руху. Цей рух зосереджений на збільшенні прав жінок і мінімізації стереотипів щодо жінок [37, с. 3; 46, с. 275-279]. У той час, коли лінгвістичний фемінізм засуджував відторгнення жінки від мови як явище, що лежить в основі її соціальної ізоляції, розроблялися альтернативні несексистські лінгвістичні пропозиції в якості альтернативи [24, с. 108]. Постає питання, чи варто перекладачам зі свого боку якимось чином підкреслювати або редагувати твір, або суто викладати зміст, строго дотримуючись вимог звичайного художнього перекладу. Іншими словами,

чи мають перекладачі спочатку читати, а потім передавати свою інтерпретацію мовного представлення жінок і чоловіків у тексті? Представниці феміністичного руху ставлять під сумнів нібито нейтральну та об'єктивну природу перекладу та намагаються виявити той факт, що перекладачі у більшості насправді дотримуються патріархальних критеріїв у тій чи іншій мірі, що особливо помітно при використанні лексики, призначеної для осіб виключно чоловічої чи жіночої статі, або тої, що містить у собі "приховану" категорію роду [6, 28-29; 21, с. 59-86].

Проблематика гендерного аспекту перекладу українською мовою пов'язана з ширшим контекстом рецепції феміністичних та гендерних ідей, а також табуованості тем, пов'язаних із тілесністю, сексуальністю тощо, що призвело до появи пластів лексики, невідповідної вимогам літературної норми [7, с. 121]. Слід також зазначити, що під час перекладу з мови, де є декілька лінгвістичних гендерних показників, на мову, яка їх має значно менше, або навпаки, гендерна інформація або втрачається, або перебільшується, отже, додатковою задачею перекладача є визначення рамок, у межах яких текст збереже оригінальну ідею, і при цьому не підлягатиме гендерному викривленню. Важливо вивчити гендерні комунікативні взаємодії, властиві мові оригіналу, аби адекватно відобразити відповідні особливості в перекладі [4, с. 170; 8, с. 28-31].

Важливо досліджувати теоретичний дискурс про переклад з феміністської точки зору не лише з причин, пов'язаних із соціальною справедливістю, але й задля розуміння різних вимірів перекладу, меж і свобод, пов'язаних із його практикою і методи дотримання балансу у збереженні оригінальної ідеї твору.

1.3. Методи та підходи, які використовуються для перекладу гендерно зумовленої лексики

У своїх роботах перекладачки-феміністки першочергово звертають увагу на переклад з нової точки зору літературних творів, які замикають жінок у так звані «чоловічі мовні рамки». Інакше кажучи, роль і сприйняття перекладачів, якого

вони прагнуть, має розумітися не як тінь оригінальних авторів – «невидимих», а як інших авторів (уже перекладеного тексту) – «видимих» [56, с. 146]. Граматична категорія роду широко використовується в українській мові, в той час як в корейській мові її функціонування обмежене. Перекладачі мають передати гендерні характеристики вихідної мови, уникаючи дисонанс між лінгвістичними особливостями категорії роду й гендерними характеристиками персонажа [2, с. 225-226; 12, с. 71-73]. Маргінальність і безсилля жінок в мовному дискурсі відображаються як у тому, як очікується від жінок говорити, так і в тому, як про них говорять. Феміністичний перекладацький рух прагне уникнути дискурсу, де домінують чоловіки, і сприяти фундаментальним змінам мови, при цьому зберігаючи зміст оригінального тексту. Замість цього перекладачі повинні зосередитися на втіленні особливостей усіх суб'єктів, у яких універсальність і унікальність мають вступати у потужне символічне злиття задля здорової репрезентації картини світу. У сучасній лінгвістиці питання суспільної рівності, різних виявів сексизму, а також продукування спеціальних форм на позначення фахової, статусної та інших ролей у суспільному просторі розглядаються через призму гендерної рівноваги/ідентичності, встановлення статусу таких форм у різних дискурсах або визначення соціальних і психологічних чинників обмеження ужитку спеціальних форм на позначення осіб жіночої статі [39, с. 45; 40, с. 136; 49, с. 88].

Це означає, що перекладачі мають сприяти конфігурації ідентичностей і соціальних ролей суб'єктів, і що несексистський переклад відіграє вирішальну роль у соціальних змінах, адже неможливо говорити про несексистську мову, не беручи до уваги несексистський переклад. Загалом процес несексистського перекладу можна окреслити трьома етапами, де перший — це критичне читання (де увага звертається на мовні елементи вихідного тексту), другий — активне перечитування (де текст аналізується на наявність сексистської лексики, або лексики, що може сприйматися такою в мові перекладання), а третій — розгляд етики перекладу (де головною метою є підбір несексистських перекладацьких

стратегій для трансформації тексту мовою реципієнта, як от компенсація: нейтралізація/генералізація або навпаки, фемінізація).

Вперше феміністичні стратегії перекладу узагальнила Л. В. Флотов (1991), пізніше переосмислила Ф. Массардьє-Кенні (1997), окреслила М. Майєр (1998), а потім уточнила К. Валлмах (2006) [48, с. 21]. Проблематизація перекладу гендерної мови, феміністських літературних маніпуляцій лінгвістичними гендерними формами полягає в тому, як саме перекладачі втручаються в мову, щоб дозволити перекладеним текстам потрапити в приймаючу культуру з феміністичною свідомістю, вписаною в них. Лінгвістичні стратегії, такі як нетрадиційне написання, модифікація граматичної та семантичної гендерних систем, неологізми та каламбури, були інноваційно введені в використання в феміністичних перекладах текстів [34, с. 17-18].

Незалежно від того, розглядається оригінально феміністичний твір, феміністичний переклад, або і те, і інше, у роботі з текстом мовою оригіналу можна використовувати декілька шляхів реалізації процесу перекладу, як от:

- субституція (заміщення тексту перекладеним, ідентичним, наскільки можливо, до оригінального);
- інтерпретація (переклад шляхом пояснення або витлумачення змісту, але зі збереженням форми оригіналу);
- парафраза (художній переказ оригінального твору мовою перекладу із наближенням дискурсу вихідного тексту до реалій реципієнта).

Часто перекладачі користуються не одним конкретним шляхом перекладу, а синтезують декілька способів. Основні перекладацькі трансформації можна окреслити чотирма категоріями: перестановка, заміна, додавання, опущення. [2, 226-227; 3, 125-135; 10, с. 210]

Оскільки корейська мова значно відрізняється від української, як на лексичному, так і граматичному рівнях, перед перекладачем гостро постає питання лакуарності. До лакун можна віднести наступні поняття:

- лінгвістичні (результат відсутності еквівалента у формі слова/фразеологізму в мові перекладу);

- етнографічні (ґрунтуються на відмінностях дійсності народів мов оригіналу і перекладу);
- імпліцитні (приховані лакуни, зазвичай слова, що мають подібні відповідники в мові перекладу, але не мають ідентичних);
- стилістичні (слова/фразеологізми, що не мають аналогічно стилістично забарвленого відповідника) [10, с. 206-208].

Проблематика безеквівалентних елементів полягає в тому, що перекладачі мають зробити незнайому мовну одиницю зрозумілою і доступною до сприйняття реципієнтом, намагаючись, наскільки можливо, уникнути викривлення самого поняття в мові оригіналу. Найбільш розповсюдженими способами перекладу граматичних та лексичних лакунарних одиниць є:

- транслітерація (подібний до запозичення прийом, за якого слово графічно-фонетично відтворюється мовою перекладу на письмі, але при вимові зберігаються правила мови оригіналу);
- калькування (заміна безеквівалентних морфем або лексем буквальними відповідниками, наявними у мові перекладу);
- приблизний переклад (вживання реалії, властивої мові перекладу, що має багато спільного з реалією мови оригіналу);
- елімінація (опущення, частіше за все стосується національно-культурної специфіки мови оригіналу);
- описовий переклад (передача значення безеквівалентної лексичної одиниці за допомогою опису).

Також можна розглянути дещо інакший підхід до перекладацьких трансформацій, а саме:

- диференціація (підбір найбільш влучного відповідника серед синонімічних варіантів перекладу широко семантичних лексем мови оригіналу);
- генералізація (заміна семантично вузького за значенням слова з оригінального тексту словом з більш широкою семантикою);

- конкретизація (антонімічне до генералізації поняття, за якого слово з широкою семантикою заміщається в мові перекладу більш семантично вузьким відповідником);
- модуляція (заміна словникового еквіваленту контекстуальним, який є логічно пов'язаним із вихідним словом) [3, с. 160-164; 13, с. 13-63].

Стосовно феміністичного аспекту перекладу українською мовою слід також зазначити, що активна поява і використання неологізмів і фемінітивів сприяє більш експліцитному зображенню жінки в тексті, адже ці мовні одиниці відіграють важливу роль у створенні гендерних образів зі стилістичної точки зору.

1.4. Дослідження соціально-історичного підґрунтя роману Н. Чо «Кім Джійон 1982 року народження»

Філософія фемінізму полягає в тому, щоб усвідомлювати проблему патріархальної гендерної дискримінації та прагнути усунути упередження та дискримінацію щодо жінок і побудувати суспільство гендерної рівності. Життя як жінки в патріархальній системі означає, що їй від народження приписана гендерна роль жінки. Незалежно від того, виконуються вони чи ні, жінкам біологічно присвоєна гендерна роль народження дітей і батьківства, а також гендер, відповідно до часу та суспільства. У більшості культур гендеризовані стереотипи щодо чоловіків і жінок впливають на широкий спектр людської поведінки, як-от особистість, міжособистісні стосунки, вербальні та невербальні звички, роботу та дозвілля [52, с. 68-73].

Для більш наглядного аналізу можна звернути увагу на роман 2016 року «Кім Джійон 1982 року народження» авторства корейської письменниці Чо Намджу. Роман зосереджений на історії високоосвіченої молодої жінки, що є утіленням типової представниці сучасного корейського суспільства. Історія охоплює усе життя героїні з народження і до зрілого віку, з постійним акцентом на проблемах

гендерної нерівності, знецінення жіночої праці, ієрархії у рамках сімейного устрою і сексуальних домагань [49, с. 1-6; 54, с. 173-175].

Досліджуючи аспект репрезентації гендерної свідомості, наявний в романі Н. Чо «Кім Джійон 1982 року народження», можна прослідкувати те, як вона відрізняється від феміністичних романів попередньої епохи [55, с. 153]. Корейське суспільство досі переживає серйозні тріщини на соціально-структурному рівні через проблеми гендерної ненависті та гендерних конфліктів. Через демократизацію політичної ситуації в 1990-х роках і розширення різноманітності мислення, інтерес до жіночих досліджень і фемінізму був дещо застійним з 2000-х років, але з 2015 року пов'язані з фемінізмом програми поширилися та стали помітними, а видання феміністичних книжок і формування нової феміністської культури читання стали основними рушійною силою фемінізму в корейському суспільстві [59, с. 165-169; 60, с. 199-203].

Конфуціанство, що мало неабиякий вплив на формування корейського суспільства, є патріархальним і відповідає за історію гноблення жінок через призму різноманітних правил пристойності. Конфуціанське поняття «рен» припускає існування сім'ї, в якій батько і члени чоловічої статі мають вищий статус, ніж члени жіночої статі. Андроцентризм конфуціанської культури породжує моральне підпорядкування жінки чоловікові. Жінки не повинні мати моральної автономії, оскільки вони пов'язані зі своїми вузько визначеними ролями в сімейних стосунках в концепції трьох способів наслідування (三從之道), наприклад бути дочкою, дружиною, матір'ю чи невісткою, слідуючи своїм батькам, чоловікам і синам. [29, с. 292-303; 38, с. 42-47].

Як описано в книзі «Кім Джійон 1982 року народження», південнокорейські жінки постійно борються з гендерною дискримінацією, яка є пережитком традиційних норм. Це пояснюється тим, що патріархальна культура доручення догляду за дітьми, виховання дітей і домашньої роботи заміжнім жінкам, а також неоліберальний погляд на жінок, які не займаються економічною діяльністю, як на ледачих і несамовдосконалюючих, зрештою вимагає від

заміжніх жінок із дітьми виконання і роботи для заробітку грошей, і догляду за дітьми та роботи по дому [53, с. 6-9]. Якщо гендерний розподіл завдань, пов'язаних із сімейним життям, і зараз негативно впливає на щоденне використання часу жінками, реалізація гендерно егалітарного суспільства все ще залишається далекою метою [58, с. 205]. Усі жінки у Кореї і за її межами тією чи іншою мірою можуть ідентифікувати себе як «Кім Джійон», в той час як персонажка є генералізованим утіленням корейських жінок. Подібним чином акт читання або перекладу феміністичної літератури надихнув нове покоління жінок зрозуміти труднощі, які створили для жінок конфуціанські встановлені норми, класові конфлікти та умови колоніалізму, що, у свою чергу, допомогло їм уявити нову роль статі [31, ст. 10; 36, с. 1993; 50, с. 180-184].

Все це дає підставу зрозуміти, що оригінальний текст багатий на соціально-побутові реалії, зокрема особливості взаємодії чоловіків та жінок, а широкий читацький загал в Україні не знайомий із корейськими традиціями. Відповідно твір потребує роботи кваліфікованих перекладачів, здатних надати коментарі, адекватно пояснити прагматику і культурний контекст [9, с. 95-101]. У результаті аналізу твору, по-перше, роман набув популярності дискурсу про спротив мізогінії та спробував популяризувати поняття «мізогінії», визначене з феміністичної точки зору. По-друге, роман забезпечив дискурсивне середовище, в якому проблеми можна було порушувати в реальності, показуючи вплив женоненависництва. По-третє, роман розкрив зв'язок між неолібералізмом і мізогінією, зламавши передумову про те, що «жінки й чоловіки вже рівні» [51, с. 83-87]. Окремою особливістю твору є велика кількість посилань на дослідження, статті і статистики ще в оригінальному творі, тому перекладачі мають не тільки лишити власні виноски, а й грамотно подати інформацію, надану авторкою.

Висновки до першого розділу

Феміністична література відіграє важливу роль у розумінні та просуванні прав жінок, а також у посиленні голосу жінок у патріархальних суспільствах. Вона викриває такі соціальні проблеми, як гендерна нерівність, насильство та дискримінація, від яких страждають люди, що не відповідають стереотипам про жінок, маскулінність та фемінність.

При перекладі феміністичної літератури важливо застосовувати особливий підхід через специфічні характеристики цієї літератури. Перекладачі повинні визнавати погляди авторки та дотримуватися авторської позиції щодо гендерних питань. Важливо переконатися, що переклад не змінює і не спотворює зміст авторського тексту. Крім того, перекладачі повинні уникати стереотипів і застарілих уявлень про гендерні ролі та відображати сучасні мовні практики відповідно до соціокультурного контексту, в якому перекладається текст.

Важливо також враховувати культурний контекст, у якому автори та читачі сприйматимуть перекладений текст. Феміністичний переклад часто використовує різноманітні перекладацькі техніки та стратегії, такі як вибіркоче використання мови, переклад термінології та використання гендерно чутливих мовних структур. Тому переклад феміністичної літератури потребує особливого підходу і вимагає від перекладачів розуміння гендерних питань та їхнього відображення в мові.

Підсумовуючи, аби перенести корейський текст у простір культурних цінностей української мови, необхідно брати до уваги не тільки про відповідну художню форму, але й про відтворення образності у притаманний українській мові спосіб. Феміністична література в свою чергу відкриває нові двері для перекладознавства з гендерної точки зору, вимагаючи від перекладача займати домінуючу позицію, що відрізняється від традиційного перекладу художніх творів. Проте феміністичний переклад, окрім своїх конкретних цілей, має тенденцію надмірно наголошувати на маніпуляціях з оригінальним текстом, що

може спотворити природу як перекладознавства, так і фемінізму. Оскільки гендерний маркер є в першу чергу питанням лінгвістики, а не перекладу, надмірне наголошення на жіночій суб'єктивності може спричинити непотрібні непорозуміння. Отже, основною метою перекладача в роботі з феміністичними творами полягає у пошуку гармонії між текстами обома мовами на лінгвістичному, культурному, прагматичному та естетичному рівнях на рівні із акуратним подоланням гендерних стереотипів.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ АСПЕКТІВ ПЕРЕКЛАДУ ФЕМІНІСТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

2.1. Аналіз перекладацьких адаптацій і причин, якими вони зумовлені

Дискурс в загальному розумінні можна окреслити як зумовлене суспільними традиціями, нормами та цінностями середовище, з огляду на що можна прийти до висновку, що він є різномасштабним і різнорівневим поняттям. Як мовний фактор, дискурс має бути сприйнятим, зрозумілим і зреалізованим у тексті/мовленні, що у випадку перекладеного тексту майже неможливо без адаптації. Цілі перекладу настільки різноманітні, тексти настільки різні, а рецептори настільки різноманітні, що можна легко зрозуміти, як і чому було запропоновано багато різних формулювань принципів і практик перекладу. У новій концептуальній структурі несексистської мови не як лінгвістичної інженерії як такої, а скоріше як поверхневого прояву глибшого порядку денного соціального втручання, це означає не просто постановку питань про прескриптивізм несексистських правил, які слід застосовувати, але також про причини, що стоять за ними. Суть адаптивного підходу в перекладанні можна охарактеризувати як спробу зближення двох соціально-культурних реалій в процесі літературної комунікації. [15, с. 36-45; 25, с. 47-49] Зазвичай адаптують семантичну і стилістичну структури тексту оригіналу. Види адаптаційних стратегій підбираються за прагматичною орієнтацією тексту, серед них структурно-композиційний (гіпертекстовий), стилістичний (текстовий) і лексико-семантичний (гіпотекстовий) рівні адаптації.

Переклад у сучасному розумінні можна окреслити як творчу діяльність, адже замість створення вторинно-несамостійного тексту (або копії тексту оригіналу мовою перекладу) все більше перекладачів тяжіють до створення вторинно-самостійного тексту в результаті продуктивної трансформаційної і адаптивної діяльності. Адаптації в перекладі в основному спричинені

системними невідповідностями між мовами оригіналу і перекладу, асиметрією та неоднозначністю багатозначних елементів природньої мови або наявністю морфем/лексем, що не підпадають під літературні норми (певні неологізми (зокрема авторські), обценна лексика, сленг, жаргонізми тощо) [19, с. 103-105, 215-217]. В ситуаціях, коли перекладач стикається з лакунарними елементами, відбувається творчий акт потрійної природи, адже потрібно розтлумачити одиницю, обрати один з адаптивних методів або ж їхнього симбіозу і сформулювати відповідник мовою перекладу.

У наступних підрозділах аналізу підлягатимуть текст оригіналу (ТО) – роман Н. Чо «Кім Джіон 1982 року народження» [62, с. 1-148] і текст перекладу (ТП), виконаний О. Шестаковою і Й. Джан [61, с. 1-160].

2.2. Порівняльний аналіз використаної гендерно зумовленої лексики в оригіналі та перекладі

Перекладачі відіграють життєво важливу роль у комунікативному процесі між автором і читачем як одні з провідних учасників лінгвістично свідомих процесів, отже, в залежності від прийнятих ними рішень може залежати враження від тексту загалом [22, с. 12; 25, с. 97]. Той факт, що гендер є універсальною категорією в більшості соціальних практик, лежить в основі як феміністичної лінгвістики, так і феміністського перекладознавства [28, с. 5-6].

У п'ятому столітті до нашої ери, згідно з розповідями Арістотеля, Протагор уперше створив позначки чоловічого, жіночого та середнього роду для грецьких іменників, і з тих пір дослідники мови намагаються пояснити зв'язок граматичних гендерних категорій із навколишнім світом. Гендер у мові, який можна позначити загальним терміном лінгвістичний гендер, можна визначити на самому базовому рівні як систему класифікації іменників, відображену в поведінці асоційованих слів [32, с. 11-16]. Гендер, незважаючи на те, що він є загальною ознакою мов у всьому світі, не має істотного значення для мови; багато

мов ніколи не мали гендерних систем, а інші втратили їх без фатальних наслідків. На відміну від української, наприклад, корейська мова не містить граматичного роду. Однак у корейській мові існують різні вираження статі. Типові приклади включають слова чоловічого та жіночого роду, а також вирази, орієнтовані на чоловіків і жінок, наприклад, для займенників третьої особи існують «그녀» (вона) та «그» (він), які чітко залежать від статі [30, с. 3]. Останнім часом намагаються використовувати гендерно нейтральні вирази, і для цієї мети представлені нові лінгвістичні елементи.

ТО «받들어 모시겠습니다, 오미숙 여사님!» [62, с. 66]

ТП: «Я твій боржник до кінця життя, пані О Місук!» [61, с. 74]

Лексема «여사님» перекладена як «пані», і має чітке гендерне забарвлення, адже «여사» - це звертання до жінок зі статусом задля ствердження своєї поваги, а суфікс «님» підкреслює ступінь ввічливості. Підібраний перекладачками варіант «пані» цілком передає зміст поняття «여사님», але також можна розглядати слова «володарка», «леді», «місіс», «господиня» тощо.

ТО: «1990년대까지도 한국은 출생 성비 불균형이 매우 심각한 나라였다. 김지영 씨가 태어났던 1982년에는 여아 100명당 106.8명의 남아가 태어났는데, 남아의 비율이 점점 높아져 1990년에는 116.5명이 되었다. 자연적인 출생 성비는 103명에서 107명이다. 이미 남학생이 많았고, 앞으로는 더 많아질 게 뻔한데 남학생이 입학할 수 있는 학교는 부족했다» [62, с. 39]

ТП: «Протягом тривалого часу, аж до 90-х років минулого століття, у Кореї проблема гендерного дисбалансу серед новонароджених відчувалася особливо гостро. У 1982 році, коли народилася Кім Джійон, на 100 дівчат народжувалося 106,8 хлопців, а станом на 1990 рік співвідношення сягнуло 116,5 хлопців на 100 дівчат*. Природними вважаються показники народжуваності від 103 до 107

хлопців на 100 дівчат. Тож кількість учнів чоловічої статі й так була досить великою, а через те, що вона постійно збільшувалась, шкіл для хлопців бракувало» [61, с. 40]

В даному фрагменті зустрічається одразу декілька прикладів гендерно забарвленої лексики, як от «여아» і «남아», де «아» означає «дитина», «немовля», а «여» і «남» вказують на жіночий та чоловічий рід відповідно. В перекладі використано слова «дівчат» і «хлопців», адже «немовля»/«дитина» гендерно нейтральні, і не зможуть відобразити зміст статистики, наведеної в оригіналі. Також зустрічається лексема «남학생», де гендерно нейтральне «학생» («учень»/«учениця») за допомогою «남» перетворюється у «хлопець-учень» задля чіткості контексту. Перекладачки обрали схожий спосіб перекладу методом калькування: «учні чоловічої статі», що в даному випадку є цілком виправданим, навіть якщо граматично «учень» вже належить до чоловічого роду.

ТО: «된장녀라는 신조어가 생겨 났고, 여성들을 비하하는 무슨무슨녀(女), 라는 말들이 한창 유행하던 즈음이었다» [62, с. 87]

ТП «У той час якраз з'явився неологізм — «твенджанньо» — услід за десятками інших образливих слів, які закінчувалися на «-ньо», тобто «жінка»» [61, с. 102]

Авторка в оригіналі використовує «된장녀» - дослівно «жінка-бобовий соус» у значенні «дівчина-утриманка» - слюр (образа, направлена проти когось певної раси, сексуальної приналежності, статі тощо), і навіть пояснює спосіб його утворення («무슨무슨녀»). Завдяки суфіксу «녀» (так читається наведений в тексті ієрогліф ханча «女» - «жінка») задається гендерне забарвлення виразу. В перекладі поєднали прийоми транслітерації, виноски і доповнення. В самому перекладі О. Шестакова і Й. Джан використовують транслітерацію «твенджанньо» і коротко його характеризують, додаючи розширене пояснення у виносці.

При перекладі корейських гендерних виразів виникають різні труднощі та виклики, з якими можуть зіткнутися перекладачі. Одна з головних проблем полягає в тому, що в корейській мові існують різні звертання та займенники, які використовуються для вираження статі, віку та соціального статусу. Це може ускладнити переклад гендерних виразів таким чином, щоб точно передати зміст і тон оригінального тексту.

ТО: «년 그냥 얌전히 있다 시집이나 가» [62, с. 79]

ТП: «Замість роботи знайди собі краще чоловіка — вийдеш заміж і перестанеш займатися дурницями» [61, с. 91]

Корейська мова має декілька синонімів для визначення шлюбу, і вираз «시집가다» є гендерно забарвленим, адже стосується виключно жінок. Аналогом є влучно підібране «виходити заміж». У розрізі феміністичного перекладу, цей нюанс має значення, адже слово «결혼하다» є більш генералізованим (як от українське «укладати шлюб»). У контексті роману використаний вираз, що демонструє стереотипну будову корейською сім'ї, де жінка має «переїхати в дім чоловіка» (приблизне значення поняття 시집) і буде залежати від чоловіка, на відміну від рівноправного партнерства.

ТО: «부담스러워서가 아니라 김지영 씨의 일이 아니라서 그래요. 그동안 신입 사원을 받을 때마다 느낀 건데, 여자 막내들은 누가 부탁하지도 않았는데 귀찮고 자잘한 일들을 다 하더라고. 남자들은 안 그래요. 아무리 막내고 신입 사원이라도 시키지 않는 한 할 생각도 안 해. 근데 왜 여자들은 알아서 하는 사람이 되었을까» [62, с. 84]

ТП: «Вам немає за що вибачатися — просто це все не належить до ваших посадових обов'язків, і я хочу, щоб ви про це не забували. Скільки разів я спостерігала за цим — кожного разу наймолодша серед новообраних працівників звалює на себе всілякі дрібні завдання, якими ніхто не хоче перейматися, при

тому, що їй ніхто про це не просить. Зауважте, лише жінки так роблять, чоловікам таке й в голову не прийде — вони нізащо не почнуть робити те, про що їх не попросять прямим текстом. Ви ніколи не задумувалися, чому жінки завжди все звалюють на себе?» [61, с. 98]

Наведений вище фрагмент міг викликати труднощі в перекладачок в першу чергу з точки зору ввічливості. Оскільки цей фрагмент з діалогу між керівницею і підлеглою, в оригіналі старша за званням персонажка використовує спочатку чондемаль (존댓말 – неофіційно ввічливий стиль) при звертанні до молодшої колеги, а от висловлюючи свою думку про чоловіків, використовує вже панмаль (반말 – розмовний стиль). У перекладі використаний ввічливий стиль в обох випадках, вірогідно, через те що в перекладі були застосовані парафраза і доповнення, адже в обох випадках зберіглося звертання до підлеглої. Також слід звернути увагу на вираз «여자 막내» - «наймолодша», де авторка тексту навмисно акцентувала гендер нейтрального слова «막내» – наймолодша дитина в сім'ї/наймолодша особа в групі людей – аби висвітлити один з прикладів сексизму на роботі, і перекладачкам вдалося зберегти фемінізацію на лексичному рівні.

TO: «물론 이 선생은 훌륭한 직원이다. 얼굴은 고상하게 예쁘면서, 옷차림은 단정하게 귀엽고, 성격도 싹싹하고, 센스도 있다. 내가 좋아하는 커피 브랜드와 메뉴, 샷 수까지 기억했다가 사 오곤 했다. 직원들에게도, 환자들에게도 늘 웃는 얼굴로 인사하고 다정하게 말을 걸어 병원 분위기를 한결 밝게 만들어 주었다. 그런데 급하게 일을 그만두는 바람에 리퍼를 결정한 환자보다 상담을 종결한 환자가 더 많다. 병원 입장에서는 고객을 잃은 것이다. 아무리 팬찮은 사람이라도 육아 문제가 해결되지 않은 여직원은 여러 가지로 곤란한 법이다. 후임은 미혼으로 알아봐야겠다» (ст. 132)

ТП: «Звісно, Лі Суйон була чудовим працівником. Красива, одягається акуратно і зі смаком, у неї чарівний характер і вона дуже кмітлива. Як тільки Суйон почала працювати у нас, вона одразу ж запам'ятала, яку каву і з якої кав'ярні я люблю, і завжди купувала її мені по дорозі на роботу. Вона завжди усміхалася і була люб'язною з усіма — і з працівниками клініки, і з пацієнтами, завдяки чому атмосфера у клініці була легкою і ненав'язливою. Її настільки всі любили, що після повідомлення про звільнення, більшість пацієнтів Суйон вирішили завершити лікування, замість того, щоб продовжити консультації з іншими лікарями, що, зрозуміло, стало значною втратою для клініки. Ех, все ж працівники-жінки, які ще не втрясли питання народження та виховання своїх дітей, створюють одні проблеми, хай якими би прекрасними професіоналами вони були. Треба буде обов'язково впевнитися, що та лікарка, яку візьмуть на місце Суйон, незаміжня» (ст. 159)

Оскільки в українській мові існує поняття фемінітивів, доцільним було б замінити переклад гендерно нейтрального «직원» з «працівник» на аналогічне «працівниця». Далі зустрічається вже гендерно забарвлене слово «여직원», що теж доцільно перекласти за допомогою фемінітиву «працівниця», оскільки немає підстав слово, що може змінюватися за родами суфіксальним способом, модифікувати за допомогою прикладки, як от «працівник-жінка».

Інша проблема полягає в тому, що корейська культура має певні гендерні ролі та очікування, яких немає в інших культурах. Наприклад, корейська культура значною мірою базується на конфуціанських цінностях, які можуть посилювати традиційні гендерні ролі та ієрархічні відносини. Це може ускладнити переклад гендерних висловлювань у спосіб, який би точно відображав феміністичні теми та ідеї вихідного тексту.

ТО: «그래도 내가 아들을 넷이나 낳아서 이렇게 아들이 지어 준 뜨신 밥 먹고, 아들이 봐 준 뜨끈한 아랫목에서 자는 거다. 아들이 못해도 넷은 있어야 되는 법이야» [62, с. 18]

ТП: «... це все це все є можливим лише завдяки тому, що у неї було четверо синів. Однак свою невістку вона таки цінувала, особливо якщо враховувати звичаї того часу і порівнювати з тим, як свекрухи ставились до своїх невісток у інших сім'ях. Ко Сунбун завжди говорила своїй невістці: «Потрібно народжувати синів, ти маєш народжувати синів. У тебе обов'язково має бути хоча б двоє синів...»» [61, с. 18]

В даному фрагменті наявний приклад доповнення, застосований перекладачками, аби пояснити реципієнтам в дискурсі українських реалій особливості традиційного корейського укладу життя. Цікаво, що в перекладі використано метод заміщення до частини «아들이 못해도 넷은 있어야 되는 법이야», що можна приблизно перекласти як «навіть якщо сини непутні/слабі/погані, їх має бути четверо», а в українському варіанті О. Шестакової і Й. Джан «у тебе обов'язково має бути хоча б двоє синів», що викривляє зміст і не має конкретної аргументованості ні з лексичної, ні з дискурсної точок зору.

ТО: «막내라서가 아니라 아들이라서겠지!» [62, с. 45]

ТП: «Йому все сходить з рук не тому, що він наймолодший, а тому, що він — хлопець!» [61, с. 47]

Наприклад, в оригіналі використано лексему «아들» («син»), адже за конфуціанськими цінностями сини в сім'ї мають більше прав і вищу позицію за дочок. В перекладі використано «хлопець», адже в українських реаліях таке розмежування може бути не сприйняте читачами як того бажала авторка. Крім

того, корейські гендерні вирази можуть не мати прямого еквівалента в мові перекладу, що ускладнює передачу нюансів і тонкощів вихідного тексту.

ТО: «할머니 계셨으면 큰누나는 엄청 혼났을 텐데. 어디 여자애가 남자 머리를 때리냐고» [62, с. 47]

ТП: «Якби бабуся була жива, вона б показала Инйон її місце. Як дівчисько сміє піднімати руку на чоловіка! — пробурчав молодший брат» [61, с. 45]

В даному фрагменті перекладачки застосували більш яскраво забарвлене «дівчисько» для перекладу «여자애», аби передати зверхність ставлення брата до сестри, адже в конкретній ситуації варіант «дівчина», «дівчинка» або «дівча» (синоніми, що вказують на юний вік, але без негативної конотації) могли б не справити очікуваного ефекту.

ТО: «아, 씨발, 벗은 새끼가 잘못이지 우리가 잘못이야? 변태 새끼 잡을 생각은 안 하고 우리한테 반성을 하래. 뭘 반성하라는 거야, 도대체! 내가 벗었어?» [62, с. 42]

ТП: «Ця сука світить голим задом під вікнами, а винуваті ми? Замість того, щоб зловити збоченця, ці ідіоти змушують нас вибачатися і писати пояснювальні записки! Вибачатися за що?! Це що, я роздяглася?!» [61, с. 44]

Цей елемент містить приклади лайки, що може викликати труднощі в перекладі. Перекладачки вирішили «벗은 새끼» трансформувати у «сука світить голим задом». Саме поняття «새끼» має значення «дитина тварини» і в неформальній мові часто використовується у якості лайки, зокрема «сука». Проте з точки зору феміністичного перекладу, варіант «сука», що в українській мові має жіночий граматичний рід, є хибним, адже мова йде про «변태 새끼» (що далі досить коректно переклали як «збоченець»). Кращим аналогом був би варіант

«покидьок» або «сучий син» (аналог чоловічого роду) з огляду на уникнення стигматизації жінок словом «сука» у розрізі феміністичного дискурсу.

Перекладачі також повинні пам'ятати про потенційну можливість гендерних упереджень та дискримінації в мові перекладу і намагатися уникати увічнення шкідливих стереотипів та гендерних висловлювань, якщо цього не вимагає ситуація. Враховуючи вище сказане, при перекладі гендерно зумовленої лексики, треба брати до уваги не лише лінгвістичний або граматичний рід, а також поняття, як гендерлекти (соціальна роль і гендерні стереотипи окремої особистості, згідно з якими виявляються особливості, притаманні чоловічому та жіночому мовленню) та ідіолекти (сукупність індивідуальних мовних та інтелектуальних навиків, які є унікальними й неповторними в кожній мовленнєвій ситуації і дозволяють ідентифікувати автора) [33, с. 334]. Під час перекладу гендерних виразів, які використовуються в корейській мові, необхідно вибрати відповідну стратегію перекладу з урахуванням цільової аудиторії чи культурного походження цільової країни.

2.3. Засоби відтворення лакунарних елементів

Як вже було згадано в першому розділі, лексеми, що мають на меті визначення історичних реалій та етнографічної специфіки тієї чи іншої країни/культури та не мають еквіваленту в іншій мові, відносять до лакун. До лакун можна віднести наступні поняття: лінгвістичні (результат відсутності еквівалента у формі слова/фразеологізму в мові перекладу), етнографічні (ґрунтуються на відмінностях дійсності народів мов оригіналу і перекладу), імпліцитні (приховані лакуни, зазвичай слова, що мають подібні відповідники в мові перекладу, але не мають ідентичних), стилістичні (слова/фразеологізми, що не мають аналогічно стилістично забарвленого відповідника). Передати ці лексичні одиниці мовою перекладу можна наступними шляхами заповнення (розкриття смислу деякого поняття чи слова, яке належить до незнайомої реципієнту культури), - компенсації (введення в текст вводиться специфічного

компоненту культури реципієнта), опускання (якщо термін не відіграє значної ролі у реченні/тексті загалом) або транслітерації.

ТО: «요 며칠 아침 바람이 썰하다 싶더니 오늘이 백로였네» [62, с. 5]

ТП: «А я все дивуюсь, до чого ж студений вітер дме спозарання, а це ж нині пенно!» [61, с. 5]

В даному прикладі використаний прийом транслітерації і виноски (footnote), за допомогою якого перекладачки широко розкрили сенс слова «пенно» (кор. 백로) шляхом примітки перекладача. Аналогічний метод був застосований до понять «чапчхе» (кор. 잡채), «Чхусок» (кор. 추석), «таро» (кор. 타로), «токпоккі» (кор. 떡볶이), «рамьон» (кор. 라면) тощо [61, с. 10, 11, 33, 46].

ТО: «김지영 씨는 우리 나이로 서른네 살이다» [62, с. 6]

ТП: «Кім Джійон 33 роки» [61, с. 5]

В даному прикладі дослівно переклад звучав би як «Кім Джійон на наш вік 34 роки», але оскільки українському читачеві може бути незрозуміла корейська вікова система, перекладачки звернулися до компенсативного методу, підлаштовуючи переклад під українські реалії (в той час як вік героїні з біологічної точки зору лишився незмінним).

ТО: «1학년 때 담임은 50대 남자였는데...» [62, ст. 47]

ТП: «У десятому класі класним керівником Кім Джійон був чоловік років п'ятдесяти...» [61, ст. 51]

Задля усунення етнографічної лакуарності (з огляду на різні структури в системах освіти Кореї і України), перекладачки застосували метод компенсації, адже 10 клас української школи є найближчим відповідником 1 класу старшої

школи в корейській освітній системі (адже до цього корейські учні проходять 6 класів молодшої і 3 класи середньої школи).

Також, прикладом уникнення лакунарності є заміщення поняття «큰외삼촌» [62, с. 25] парафразою «старший брат О Місук» [61, с. 26]. В українській мові є лише одне визначення для поняття «дядько», що відрізняється від структурованої розгалуженості понять в корейському сімейному устрої. З огляду на чітку ієрархію, «큰외삼촌», тобто старший дядько по материній лінії, – це не той самий дядько, як старший брат батька чи молодший брат матері. Але оскільки в тексті ці нюанси не мають визначної ролі, даний варіант перекладу є найоптимальнішим.

ТО: «...스카이가 아니니까» [62, с. 71]

ТП: «...трійки найкращих університетів Кореї» [61, с. 81]

«스카이» (або SKY) - це популярне в Кореї скорочення тріади найкращих університетів: Сеульського (Seoul), Корьо (Koryo/Korea) і Йонсе (Yonsei), але в українських реаліях дана аббревіатура не має сенсу, отже, перекладачки поєднали прийоми опущення і заповнення – прибрати саме поняття, але передали його пряме значення.

ТО: «어머니의 불같은 분노 덕분에 아버지는 막말을 멈추고 딸꾹질을 되찾았다» [62, с. 80]

ТП: «А мама, немов чарівниця, своїм гнівом поклала край сексистським поглядам батька і повернула йому здатність гикати» [61, с. 92]

Лексема «막말» в прямому перекладі має більш загальне значення, як от «грубі слова», «різкий коментар», але перекладачки застосували метод модуляції і використали словосполучення «сексистські погляди», що не є прямим

перекладом оригіналу, але контекстуально вписується в текст і підкреслює феміністичний наратив. Подібний підхід був застосований і до наступних прикладів:

ТО: «보안 요원이 몰래 찍은 사진들을 한 성인 사이트에 꾸준히 올렸는데» [62, с. 117]

ТП: «Молодий охоронець, який встановив її, викладав зняті відео на порносайт» [61, с. 140]

або

ТО: «벗은 몸 사진이 떠도는 일이 평범한 사람들에게 이렇게 쉽게 일어날 줄은 몰랐다» [62, с. 118]

ТП: «Вона не уявляла, що звичайна середньостатистична жінка може так легко стати героїнею порнокартинок» [61, с. 141]

У варіанті оригіналу в обох випадках авторка використала більш цензуровану лексику, як от «성인 사이트» і «벗은 몸 사진», що в дослівному перекладі буде «сайт для дорослих» і «фотографії оголеного тіла» відповідно. В перекладі О. Шестакової і Й. Джан використані вужчі поняття «порносайт» та «порнокартинки», що є результатом прийому конкретизації і модуляції.

ТО: «범죄를 방조했잖아. 근데 그게 잘못된 줄도 몰라. 완전히 개념이 없더라니까» [62, с. 118]

ТП: «Як вони не розуміють, що вчинили злочин? Вони всі якісь хворі на голову» [61, с. 142]

Фраза «개념이 없다» в перекладі звучить як «хворі на голову». Дана модуляція була застосована для негативного емоційного забарвлення та вираження обурення персонажки поведінкою співробітників, тому

словосполучення більш різке ніж оригінальне, адже дослівно вираз означає «не мати поняття», «не мати усвідомлення» або «не мати розуміння».

ТО: «나도 남편이 벌어다 주는 돈으로 커피나 마시면서 돌아다니고 싶다..... 맘충 팔자가 상팔자야..... 한국 여자랑은 결혼 안 하려고.....» [62, с. 125]

ТП: «Я б теж хотів жити за рахунок чоловіка... тинятися без діла, попиваючи каву... везе паразиткам... запам'ятайте, хлопці, я нізащо не женюсь на корейнці» [61, с. 151]

ТО: «죽을 만큼 아프면서 아이를 낳았고, 내 생활도, 일도, 꿈도, 내 인생, 나 자신을 전부 포기하고 아이를 키웠어. 그랬더니 벌레가 됐어» [62, с. 126]

ТП: «Я, помираючи від болю, народила нашу дитину, я пожертвувала своє життя, роботу, мрії — усе! — заради нашої сім'ї, заради того, щоб виховувати нашу дитину, і що тепер? Тепер я — паразитка?» [61, с. 152]

Слово «паразитка», використане в перекладі українською мовою в двох фрагментах має два відповідники в оригіналі: «맘충» і «벌레». Лексема «맘충» - це поєднання англійського «mom» - «мама» і «벌레 충» - «личинка комахи» і є слюром відносно матерів, часто саме з малими дітьми, «벌레» - відповідно «личинка». Оскільки цей неологізм використовується в якості образи стосовно мам, їхнього поводження з дітьми і поведінки власне їхніх дітей, модуляція «паразитка» не є прямим аналогом (як от сленгова лексема «яжмати»), але контекстуально є більш влучною, адже на меті виразу було звинуватити жінку в експлуатації чоловіка, держави і соціуму через свій статус, що можна прирівняти до паразитування.

Підхід О. Шестакової і Й. Джан до заповнення лакунарних лексем загалом найбільш розповсюджений, тобто змішаний. Синтезуючи різні підходи, як от парафраза, доповнення, заміщення, модуляція, виноска, перекладачки намагаються наблизити корейські реалії до українських зі збереженням етнічних

особливостей. Ця робота є важкою і водночас креативною, і має простір для великої варіативності.

2.4. Аналіз феміністичного аспекту в перекладі

Переклад феміністичних творів в ході процесу вимагає від виконавців донесення до читача не лише задуму авторки оригіналу твору, але й ретельного підбору засобів презентації наративу. Від того, яку стратегію буде обрано під час перекладу твору, залежить ступінь відповідності перекладу першотвору [15, с. 105, 251-255]. Наразі сфера гендерного перекладознавства активно розвивається, поширюючись за межами західних феміністичних студій. Українська феміністична думка, відповідно, теж прогресує і набуває певних національно виражених рис.

Феміністські стратегії перекладу часто протиставляються домінуючим андроцентричним стратегіям, і способам, у який андроцентризм може маскуватися під «нейтральну» стратегію завдяки своєму статусу домінуючого дискурсу. З огляду на те, що переклад нерозривно пов'язаний з мовою, було б розумно очікувати, що в практиці перекладу можна буде знайти подібні ознаки упередженості «чоловічого як норми» [23, с. 6]. Дискурс, орієнтований на чоловіків, вважається нормою, тоді як несексистську мову часто звинувачують у спробі перекрутити «природне» використання. Таким чином, нейтралітет є ілюзорним і зручно спирається на status quo, тобто на консервативну програму, а не на прогресивну. Ось чому несексистська мова та феміністичні неологізми цікаві не тому, що вони насправді змінюють суспільство чи спосіб мислення людей, а тому, що вони кидають виклик уявній нейтральності домінуючих соціальних норм [22, с. 3-5; 35, с. 410].

Одним із найбільш уживаних феміністських підходів в перекладі є доповнення (supplementing), яке компенсує відмінності між мовами та вимагає

втручання перекладачів. Наприклад, в корейській мові відсутнє гендерне узгодження, яке існує в українській.

ТО: «두 번째 면접자는 명백한 성희롱이며 그 자리에서 주의를 주고, 그래도 고쳐지지 않는다면 법적 조치를 취하겠다고 강한 어조로 대답했다» [62, с. 76]

ТП: «Друга кандидатка безапеляційно заявила, що вона б сказала цьому партнеру, що це — сексуальне домагання і що він повинен негайно припинити. І якщо він її не послухає, вона буде вирішувати це питання в судовому порядку» [61, с. 87].

В даному випадку перекладачки звернулися до фемінітивів і гендерних займенників у якості доповнень. В той час як в оригінальному тексті використано нейтральне «면접자» – людина, що проходить співбесіду, в українському перекладі застосований аналог «кандидатка». Оскільки фрагмент стосується дискусії стосовно «성희롱», або як влучно трансформували цей вираз перекладачки «сексуального домагання», стосовно партнера використано займенник «він», хоча в оригінальному тексті гендерно марковані займенники відсутні.

Одне з найпоширеніших і справді найболючіших питань, пов'язаних із використанням сексистських та несексистських приписувальних моделей, стосується того, як традиційно вважається, що різні професії виконуються тією чи іншою статтю.

ТО: «형편이 고만고만하던 동네의 아이 엄마들이 대부분 그랬다. 당시 보험 아줌마, 야쿠르트 아줌마, 화장품 아줌마처럼 '아줌마'라는 이름이 따라붙는 주부 특화 직종들이 붐이었는데, 대부분 회사에 직접 고용되지 않는 형태라 일터에서 분쟁이 생기거나 다쳐도 혼자 끌어안고 해결한다고들 했다» [62, с. 21]

ТП: «Так жили практично всі матері у сім'ях такого ж достатку. У той час з'явилося безліч способів підробітку для домогосподарок, їх навіть стали називати по-особливому — додаючи до назви слово «аджумма», що означало

«жіночка», «жінка середнього віку». Страхув. ання-аджумма, йогурт-аджумма, косметика-аджумма — на такі вакансії жінок зазвичай наймали неофіційно, тому компанії не несли відповідальності за будь-які проблеми чи травми, що виникали під час роботи» [61, с. 21]

В даному фрагменті перекладачки вирішили поєднати прийоми транслітерації, передавши слово «아줌마» фонетично – «аджумма» із заповнення, прямого пояснення значення слова шляхом, найбільш зрозумілим для україномовного читача. Через специфіку цієї професії, гендерно нейтральний переклад був би недоречним і некоректним. Слід також зазначити, що варіант з фемінітивами, як от «страхувальниця», «продавчиня» або «візажистка», теж не був би вдалим рішенням, адже в контексті приставка «аджумма» має негативну конотацію, аби зосередити увагу на тому що жінка з дітьми – вже літня тітка, а не кар’єристка.

В патріархальних реаліях будь-яка особа, не позначена конкретно як жінка, автоматично вважається чоловіком, якщо немає певного контексту, який ототожнює відповідну особу з роллю чи професією, традиційно пов’язаною з жінками, підпорядковуючи жінок як підкатегорію чоловіків. Таким чином, можна розглядати переклад як стратегічний вибір, який залежить від отриманих ідей щодо гендерно відповідних ролей і який, якщо його не заперечувати, неминуче призводить до того, що сексистський переклад стає нормою.

ТО: «아이를 남의 손에 맡기고 일하는 게 아이를 사랑하지 않아서가 아니듯, 일을 그만두고 아이를 키우는 것도 일에 열정이 없어서가 아니다» [62, с. 109]

ТП: «Так само, як той факт, що ви наймаєте няню для догляду за дитиною не означає, що ви не любите свою дитину, так само звільнення з роботи не означає, що у тебе немає бажання працювати» [61, с. 131]

Оскільки догляд за дітьми в патріархальному суспільстві в більшості відноситься до обов'язків жінок, перекладачки обрали варіант «няня» (жіночий рід), хоча в оригіналі використаний вираз «남의 손», тобто «чужі руки», без гендерної прив'язки. Застосовуючи феміністські підходи в перекладанні, в даному випадку оптимальним рішенням було б застосування гендерно нейтрального виразу, як от «людина для догляду за дитиною», або ж навіть калькування з корейської мови «довірити дитину в чужі руки».

Фемінітиви властиві українській мові давно, це не тільки данина моді. Однак існує думка, що їх використання – приниження ролі жінки, а іменник чоловічого роду ніби «підіймає» її до рівня чоловіка. Це підсвідома реакція на тисячолітній патріархат, в якому все жіноче вважається другорядним, менш вартісним, гіршим, а все чоловіче, навпаки, кращим і престижним [49, с. 90]. Проте при детальному розгляді вжитку фемінітивів, можна прослідкувати їхній вплив на мову і сприйняття світу, адже вони роблять жінок видимими в мовному дискурсі. Якщо розглянути стратегію перекладачок стосовно фемінітивів на декількох прикладах ужитку слів «лікар» і «лікарка» в перекладі роману, можна прослідкувати декілька патернів:

- Псевдонейтральна множина «лікарі» (граматичний рід множини все ж чоловічий), коли поняття було введене в текст перекладачками або твердження має загальних характер, як от:

ТО: «...의학적인 이유라도 되는 것처럼 성 감별과 여아 낙태가 공공연했다» [62, с. 20]

ТП: «...лікарі, на прохання батьків, могли відправляти жінок на аборт» [61, с. 20]

ТО: «예전에는 일일이 환자 서류 찾아서 손으로 기록하고 처방전 쓰고 그랬는데, 요즘 의사들은 뭐가 힘들다는 건지» [62, с. 113]

ТП: «А колись лікарям потрібно було довго ритися у архіві, щоб знайти медичну карточку пацієнта, і всі рецепти на ліки вони виписували від руки» [61, с. 135]

- Неузгоджені гендерно залежні частини мови, наприклад «лікар» (граматичний рід чоловічий) з прикметником жіночого роду. В подібних випадках гендер наголошувався авторкою, наприклад вираз «할머니 의사» [62, с. 21] містить слово «бабуся», що в корейській мові застосовується виключно до жінок літнього віку, отже, оптимальним був би переклад «старенька лікарка», «літня лікарка». Перекладачки зупинилася на варіанті «старенька лікар-гінеколог» [61, с. 20], хоча за наявності в українській мові вживаних фемінітивів «лікарка» і «гінекологиня» можливо досягти узгодженості. Подібний приклад неузгодженості, але вже на рівні «іменник-іменник» стосується перекладу виразу «산부인과 의사» [62, с. 107], що О. Шестакова і Й. Джан трансформували як «лікарка-гінеколог» [61, с. 127]. З контексту зрозуміло, що мова іде про жінку, і в такому разі використання фемінітиву «лікарка» є цілком виправданим, але і з феміністської, і з лінгвістичної точки зору більш доцільним є варіант «лікарка-гінекологиня».

Можна припустити, що з огляду на феміністський дискурс оригінального роману Н. Чо «Кім Джійон 1982 року народження», перекладачки обрали метод ненавмисного підходу: це стосується «нульової» стратегії щодо перекладу жіночої художньої літератури, так і до перекладу загалом. Цей підхід може зняти питання про те, що таке жінка, і тоді перекладачі не потребуватимуть визначення «жінки». У випадку з перекладом слів «лікар»/«лікарка», «гінеколог/гінекологиня» тощо, перекладачки могли не фокусувати свою увагу на ствердженні ідентичності жінки як такої, оскільки могли наслідувати гендерно нейтральний підхід.

Очевидно, феміністські стратегії перекладу — це не нові винаходи перекладачів-феміністів, а винахідливий вибір загальних стратегій перекладу для передачі вихідного тексту зі збереженням феміністичних ідей. Так звані феміністичні стратегії перекладу — це звичайні стратегії, адаптовані під конкретні потреби. Вони феміністські радше за ідеологією, ніж за технікою. Таким чином, феміністська теорія перекладу більше стосується ідеологічного метадискурсу, ніж реальних методів перекладу, саме позиція впливає на техніку

та практику перекладу. Переклад стає феміністичною акцією, коли стратегії використовуються, щоб підкреслити точку зору жінки, яка присутня у вихідному тексті, і що перекладачі мають намір перенести її в цільовий текст.

Висновки до другого розділу

Основні методи та підходи, що були використані у феміністичному перекладі, включають гендерно чутливий підхід, що передбачає увагу до різних гендерних ідентичностей та врахування різних перспектив у перекладі, критичний підхід, що включає аналіз тексту на предмет виявлення гендерних стереотипів та нав'язування соціально-статевих ролей, інклюзивний підхід, що передбачає використання гендерно нейтральної лексики та граматики, еквівалентний підхід, що включає збереження гендерних відмінностей у тексті, якщо вони мають значення для змісту, трансформаційний підхід, що передбачає зміну гендерно зумовлених відмінностей у тексті, щоб підтримати гендерну рівність. Переклад літератури корейською мовою може бути складним завданням через різні нюанси, які можуть створити проблеми для перекладачів. Однією з проблем були лінгвістичні та культурні відмінності між корейською і українською мовами.

«Кім Джійон 1982 року народження» — це роман, який розглядає гендерну дискримінацію та нерівність у корейському суспільстві, і тому він використовує феміністську мову, щоб передати своє повідомлення. У романі авторка використовувала мову зокрема у творчий і нетрадиційний спосіб, щоб кинути виклик патріархальним нормам. Лексика характеризується акцентом на гендерних відносинах, і часто використовує терміни та поняття, які зазвичай асоціюються з феміністичним дискурсом. З огляду на вище сказане у перекладі гендерно зумовленої лексики перекладачки враховували різницю в культурних контекстах українського і корейського дискурсів, оскільки значення різних слів та виразів можуть відрізнятися в різних контекстах. Також було проаналізовано позицію перекладачок, оскільки це могло повпливати на вибір термінів.

Задача аналізу перекладу гендерно-зумовленої лексики в науковій роботі полягала у вивченні та оцінці ефективності перекладу термінів та виразів, пов'язаних з гендерною проблематикою, з однієї мови на іншу. Дослідження лакун і безеквівалентної лексики в перекладі було здійснено для оцінки і пошуку

шляхів для покращення якості перекладу. Розуміння причин виникнення цих проблем та розробка стратегій їх вирішення можуть допомогти перекладачам ефективніше передавати сенс та контекст, забезпечуючи точність і адекватність перекладу з корейської мови українською в подальших роботах.

Під час перекладу, виконаного О. Шестаковою і Й. Джан було дотримано розумного балансу між дотриманням буквального значення оригінального тексту та наданням читабельного тексту для реципієнтів українською мовою. Якщо в корейському тексті була надмірна надлишковість, повторення було усунуто, якщо воно не здавалося призначеним автором для риторичних цілей. У деяких випадках в оригінальному тексті були відсутні чіткі, логічні переходи між реченнями. У таких випадках для створення плавного переходу було додано належне сполучення. Враховуючи транснаціональний вплив, існує ряд іншомовних слів та назв, для таких слів використовувався їх оригінальний варіант написання (транслітерація) із поясненнями у виносках або доповненнями в тексті. Перекладачки намагалися зберегти феміністичну ідеологію, і у певних випадках використовували емоційно забарвлену лексику, фемінітиви та неологізми для експліцитного зображення жінки в тексті.

ВИСНОВКИ

Українськомовний переклад сучасної корейської літератури є складним процесом, що вимагає уваги до лексико-стилістичних особливостей. Феміністична література і переклад — це зростаюча сфера досліджень у перекладознавстві, яка зосереджується на вивченні того, як мову можна використовувати, щоб кинути виклик і підірвати гендерний дисбаланс влади та патріархальні норми в мові та культурі. Феміністична література та феміністичний переклад тісно пов'язані, оскільки феміністичний переклад — це спосіб перенести феміністичну літературу в нові культурні та мовні контексти, а також просувати цінності та ідеї феміністичної літератури через мовні бар'єри. Феміністський переклад є важливим інструментом для просування гендерної рівності, соціальної справедливості та мовного розмаїття. Долаючи гендерні упередження, просуваючи нові дискурси та створюючи міжкультурне розуміння, авторки і перекладачки можуть зробити внесок у більш інклюзивну та справедливу глобальну спільноту. Корейська феміністична література — це яскрава та швидко зростаюча сфера, яка відображає мінливий соціальний і культурний ландшафт Кореї, а також поточну боротьбу за гендерну рівність і права жінок у країні. Корейська феміністична література досліджує широкий спектр тем, пов'язаних із статтю, зокрема сексуальні домагання, домашнє насильство, репродуктивні права та гендерну дискримінацію на робочому місці. Однією з ключових тем корейської феміністичної літератури є взаємозв'язок статі з іншими формами ідентичності, такими як клас, раса та сексуальність. Корейські письменниці-феміністки часто досліджують шляхи перетину гендеру з іншими формами пригнічення та маргіналізації, а також те, як ці перетини формують досвід та ідентичність жінок.

Робота проведена стосовно лексико-стилістичних особливостей українськомовного перекладу сучасної корейської феміністичної літератури на прикладі перекладу роману Н. Чо «Кім Джійон 1982 року народження», виконаного О. Шестаковою і Й. Джан, дозволила зробити наступні висновки.

По-перше, переклад сучасної корейської феміністичної літератури на українську мову вимагає особливої уваги до лексичного та стилістичного аспектів. Феміністична література, як правило, має свої унікальні терміни, вирази та концепції, які можуть бути важко відтворити в іншій мові. Перекладач повинен бути досить вмілим у виборі слів, які точно відображають сенс, настрій та емоції, що містяться у феміністичних текстах. Культурний контекст має велике значення при перекладі феміністичної літератури. Корейська, як і багато інших мов, має гендерні займенники, почесні слова та інші лінгвістичні маркери, які відображають гендерні норми та динаміку влади. Переклад цих гендерно визначених елементів на гендерно нейтральну цільову мову може вимагати творчих рішень і ретельної уваги до нюансів оригінального тексту.

По-друге, розв'язання проблеми лакун і безеквівалентної лексики вимагає глибокого розуміння культурних, соціальних та історичних контекстів обох мов. Варіанти перекладу можуть включати введення нового терміну, пошук еквівалента зі схожого контексту, адаптацію терміна або вживання пояснювального коментаря. Важливо враховувати те, що повний еквівалент не завжди є можливим інтерпретаційно, культурно або лінгвістично. У таких випадках перекладачі повинні стежити за передачею ключового значення або ефекту, які носить даний термін, забезпечуючи зрозумілість для цільової аудиторії. Вибір оптимального підходу часто залежить від специфіки контексту.

По-третє, стиль та манеру написання феміністичної літератури також варто враховувати при перекладі. Важливо зберегти автентичну голосність та виразність, які є характерними для феміністичних творів, зберігаючи при цьому граматичну та лексичну правильність української мови. Переклад з феміністичною спрямованістю вимагає усвідомлення та урахування гендерних аспектів у мові вихідного тексту. Це означає більш глибоке розуміння соціальних стереотипів, нерівності та дискримінації, пов'язаних з гендером, і їх впливу на мовлення. Також, існує питання репрезентації та потенціалу культурного присвоєння або спотворення. Перекладачі повинні бути чутливими до культурного та історичного контексту оригінального тексту та уникати

нав'язування власних культурних упереджень або припущень до тексту. Українські читачі можуть мати різне розуміння та сприйняття феміністичних понять, порівняно з корейською культурою. Тому перекладачеві слід урахувати ці різниці та знайти відповідні вирази, які будуть розумітися та сприйматися українською аудиторією.

Оскільки мовний дискурс регулює формування уявлень про світ, а лексика відіграє важливу роль у формуванні інтерпретації феміністичних поглядів, це дослідження доводить актуальність аналізу перекладацьких рішень щодо засобів вираження гендеру та безеквівалентної лексики у феміністичних художніх текстах. Поєднання лінгвістичного, стилістичного та культурологічного підходів в аналізі феміністичних художніх творів дозволило оцінити переклад за критеріями, які можна застосувати до будь-якого прикладу даної літератури.

Здійснено порівняльний контекстуальний та описовий аналіз лексико-стилістичних засобів використання мови в романі Н. Чо та характеристики індивідуальних авторських підходів до українського відтворення О. Шестакової та Й. Джан. У дослідженні проаналізовано такі лексико-стилістичні трансформації, як транслітерація, калькування, диференціація, генералізація, конкретизація та модуляція. Ці прийоми дозволили перекладачкам вибрати одне зі значень мовної одиниці або дещо видозмінити його, щоб передати найголовніші ознаки предмета чи явища в художньому тексті або основні аспекти комунікації, які використовувала авторка задля передачі феміністичного дискурсу. Основними трансформаціями були доповнення, модуляції, виноски та перекладацькі коментарі, необхідні для правильного розуміння роману українськими читачами. Лексика та стиль вираження феміністичних аспектів твору аналізувалися на основі образних виразів, що визначаються як особливі стилістичні засоби, найчастіше вживані в текстах художнього дискурсу.

Можна зробити висновок, що підхід О. Шестакової та Й. Джан до перекладу роману Н. Чо «Кім Джійон 1982 року народження» та їхні перекладацькі рішення щодо трансформації поєднують лінгвістичні та

феміністичні практики. Переклад сучасної корейської феміністичної літератури на українську мову вимагає не лише глибокого розуміння феміністичних понять та ідей, але й уміння вибрати лексику та стиль, які точно передадуть сенс та емоції тексту. Оскільки феміністичні ідеї вже були присутні в оригінальному творі, завдання полягало в тому, щоб коректно виразити їх мовою перекладу. Здебільшого переклад тексту дослівний і нейтральний, не тяжіє ні до джерелоцентричності, ні до одомашнення, оскільки феміністичні ідеї вже були наявні в оригінальному творі, і задача полягала в їхньому коректному викладенні мовою перекладу, однак зустрічаються поодинокі випадки уживання українських неологізмів, обценної лексики та сленгу задля додаткового емоційного забарвлення в тій мірі, в якій вони не впливали на загальну стилістичну систему твору. Таким чином, перекладачкам вдалося уникнути викривлень, спричинених цензурними обмеженнями, зберігши оригінальне авторське світосприйняття, і представити українському читачеві текст, розрахований на корейську аудиторію, зберігши при цьому первісну феміністичну роль твору.

Це дослідження відкриває шлях для подальших розвідок у царині феміністичної літератури та феміністичних перекладацьких практик. Перспективами подальших досліджень може слугувати більш детальне вивчення особливостей перекладу гендерно нейтральної і гендерно забарвленої лексики, сексизмів, безеквівалентної феміністичної лексики, зокрема неологізмів українською мовою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акоп'янц Н. М. Лексико-стилістичні особливості перекладу англомовних текстів ЗМІ на українську мову / Н. М. Акоп'янц, М. Ю. Ворожбіт // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХП": зб. наук. пр. Сер.: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. – Харків : НТУ "ХП", 2016. – № 13 (1185). – С. 59-63.
2. Баранова, С.В. Вирішення проблеми граматичного роду в перекладі з англійської мови на українську [Текст] / С.В. Баранова, А.Ю. Кисла // Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства: матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів, м. Суми, 21-22 квітня 2016 р. / Відп. за вип. А.М. Костенко. - Суми: СумДУ, 2016. - С. 225-228.
3. Білоус О.М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. *Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень.* – Кіровоград, РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – 200 с.
4. Гоца Н. М. 2009. Гендер у перекладі: історичний розвиток, основні аспекти та особливості вивчення. Вісник Житомирського державного університету. Випуск 45. Філологічні науки, 168-171.
5. Грибок О. М. Етнічний стереотип як елемент мовної картини світу (на матеріалі німецької мови) – Луцьк, 2010 – с. 84-89;
6. Денисенко, Я.Ю. Гендерно маркована лексика як засіб вираження концептів "чоловік" та "жінка" в англійській мові [Текст] / Я.Ю. Денисенко ; Наук. кер. Н.І. Чернюк // Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів фак-ту іноземної філології та соціальних комунікацій, Суми, 19-20 квітня 2012 року / Відп. за вип. В.В. Опанасюк. — Суми : СумДУ, 2012. — Ч.1. — С. 28-30.

7. Дячук, Л. С. (2011) Проблеми фемінізму, гендерних студій та перекладу в українському контексті. ВІСНИК Житомирського державного державного університету імені Івана Франка (58). pp. 121-125.
8. Князева, А. Перекладацький аспект гендерних маркерів (на матеріалі спічів англomовних політдіячів) [Текст] / А. Князева, О.М. Медвідь // Філологічні трактати. — 2012. — Т. 4, № 2. — С. 28-34.
9. Ковальчук Ю. А. Корейські реалії в непрямому перекладі (на матеріалі роману Хан Ган «Вегетаріанка») – Київ, 2019 – с. 95-101;
10. Косович О. В. [Мовна лакунарність як перекладацька проблема \(спроби класифікації лакун\)](#) / О. В. Косович // Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика : збірник наукових праць / О. В. Косович ; за заг. ред. А. Г. Гудманяна, С. І. Сидоренка. – Київ : Аграр Медіа Груп, 2019. – С. 205–211.
11. Кривенко, В. and Сітко, А. 2022. Відтворення стилістично маркованої лексики у літературі жанру non-fiction. *Grail of Science*. 21 (Nov. 2022), 140–144. DOI:<https://doi.org/10.36074/grail-of-science.28.10.2022.027>.
12. Ліпницька О. В. Порівняльне дослідження лексики, що має гендерне забарвлення у японській та українській мовах : кваліфікаційна робота магістра з японської філології / О. В. Ліпницька ; наук. кер. Т. Г. Свердлова ; Київ. нац. лінгв. ун-т. К., 2020. - 85 с.
13. Малишевська В. В. Лексико-стилістичні засоби створення образу незалежної жінки та способи їх відтворення українською мовою (на матеріалі українськомовного перекладу роману Елізабет Гілберт City of Girls ‘Місто дівчат’): кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства; наук. кер. О. Б. Галич ; Київ. нац. лінгв. ун-т. - К., 2022. - 90 с.
14. Матузкова О. П. Лінгвокультура та переклад : моногр. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2022. 226 с.
15. Наукові записки. – Випуск 104 (1). – Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 2 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. – 482 с.

16. Перекладацькі інновації : матеріали ІХ Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції/ редкол.: С. О. Швачко, І. К. Кобякова, О. О. Жулавська та ін. – Суми : Сумський державний університет, 2019. – 174 с.
17. Пешкова І. С. Лексичні особливості корейської мови та їх значення МОВИ для перекладу на українську мову – Тернопіль, 2011 – с. 119-122;
18. Рижков А. Лабораторія художнього перекладу корейського наративу українською мовою: «Легенда про Ондаля» Мехіко, 2022 – с. 36-45;
19. Сучасні концепції творчості у перекладі : [монографія] / О. В. Ребрій. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 376 с.
20. Федосєєв О. Проблема стилістичного аспекту перекладу художніх творів – Тернопіль, 2011 – с. 316;
21. Castro O. "(Re)examinando horizontes en los estudios feministas de traducción: ¿hacia una tercera ola?" – Universidade de Vigo, 2009 – pp. 59-86;
22. Baxter, R. N., 2005. 'On the Need for Non-sexist Language in Translation', *Language, Society and Culture* 15: 1-12. <http://www.educ.utas.edu.au/users/tle/journal/ARTICLES/2005/15-1.htm>.
23. Baxter, R. N., 2010. *Approaching Androcentrism in Galician Translation: Trends and Patterns*. *Galicina 21: Journal of Contemporary Galician Studies*.
24. Boeri, J. and Maier C. *Translation: Interpreting and Social Activism*, "Non-Sexist Translation and/in Social Change: Gender Issues in translation, Olga Castro V'árguer", 106-120. Spain, Granada: ECOS, 2009.
25. Brislin, R. W. (2011). *Translation: Applications and Research*. USA, New York: Gardner Press. 1-328.
26. Butler, Judith P. *Gender trouble: feminism and the subversion of identity* / by Judith Butler, 1-30. USA, New York: Routledge, 1990.
27. Can Rençberler, Alize. (2021). *Rehashing the Debate over Woman Issues from the Perspective of Feminist Translat*. *Uluslararası Kibris Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi*. 27. 10.22559/folklor.1727.
28. Castro, Olga. (2013). *Introduction: Gender, language and translation at the crossroads of disciplines*. *Gender and Language*. 7. 10.1558/genl.v7i1.5.

29. Chang, Y.-S., & Lee, S.H. (Eds.). (2006). *Transformations in Twentieth Century Korea* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203968277>
30. Cho, W., Kim, J., Kim, S. and Kim N. *On Measuring Gender Bias in Translation of Gender-neutral Pronouns*, 1-9. Korea: Seoul National University, 2019.
31. Choi, H. *New Women in Colonial Korea, a sourcebook*; Compiled and translated with an introduction by Hyaewool Choi, 26-237. USA, New York: Routledge, 2013.
32. Curzan, A. *Gender Shifts in the History of English*, 11-30. United Kingdom, Cambridge: University Press, 2003.
33. Dushko H., Maslova Y., Zukow W. Representation of gender stereotypes in artistic literature. *Journal of Education, Health and Sport*. 2016; DOI <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.53127>
34. Ergün, E. (2013). Feminist translation and feminist sociolinguistics in dialogue: A multi-layered analysis of linguistic gender constructions in and across English and Turkish. *Gender and Language*, 7(1), 13–33. <https://doi.org/10.1558/genl.v7i1.13>
35. Flotow, L. *Translation and gender translating in the “Era of feminism”*. 114. Manchester: St. Jerome Publishing, 1997.
36. Imansari, P. and M. S. Harti, L. *Multimodal Analysis on the Cover Books of the Translated Bestselling Feminist Fiction, 1990-1999*. Universitas Negeri Surabaya, Surabaya, Indonesia, 2023.
37. Khasanah, U. *An Analysis of Patriarchal Culture Portrayed in The Novel Kim Ji Young Born, 1982; Feminist Theory*, 1-14. Republic of Indonesia: Muhammadiyah University of Surakarta, 2021.
38. Kim, H. (2015). Confucianism and Feminism in Korean Context. *Diogenes*, 62(2), 41–47. <https://doi.org/10.1177/0392192117703048>
39. Lakoff, R. *Language in Society: Language and Woman's Place*, Vol. 2, No. 1 (Apr., 1973), 45-80. Cambridge University Press.
40. Mills, S. “Gender, Sexualities and the Law. Jackie Jones, Anna Grear, Rachel Anne Fenton and Kim Stevenson (eds) (2011) Routledge, London, pp. 334”, *GENL*, vol. 7, no. 1, pp. 135–138, Feb. 2013.

41. Quinn, E. (2006). Gender Shifts in the History of English. *Journal of Linguistic Anthropology*. 16. 10.1525/jlin.2006.16.2.292.
42. Santaemilia, José & Maruenda-Bataller, Sergio. (2014). The linguistic representation of gender violence in (written) media discourse: The term ‘woman’ in Spanish contemporary newspapers. *Journal of Language Aggression and Conflict*. 2. 10.1075/jlac.2.2.04san.
43. Sarrasin, Oriane & Gabriel, Ute & Gygax, Pascal. (2012). Sexism and Attitudes Toward Gender-Neutral Language The Case of English, French, and German. *Swiss Journal of Psychology*. 71. 113-124. 10.1024/1421-0185/a000078.
44. Stahlberg, D., Braun, F., Irmen, L., & Sczesny, S. Representation of the sexes in language. In K. Fiedler (Ed.), *Social communication. A volume in the series Frontiers of Social Psychology*. (Series Editors: A. W. Kruglanski & J. P. Forgas) – New York: Psychology Press 2007 – pp. 163-187;
45. Sun R. *Feminist Translation: Translator's Subjectivity, Strategies and Influences* Faculty of Arts and Humanities, The University of Manchester, UK, 2021 – Vol. 2, pp. 275-279;
46. Venuti, L. (1995). *The Translator’s Invisibility*. Simultaneously published in the USA and Canada: Routledge. 1-353.
47. Yang F. Possession by Devil: Women’s Alternative Language; A Feminist Reading of Kim Ji-young, Born 1982, *Feminist Media Studies* DOI: 10.1080/14680777.2021.1963805, 2021 – pp. 1-6;
48. Yu, Zhongli. “Feminist Translation: Practice, Theory, and Studies.” In *Translating Feminism in China*, 20–58. 1st ed. United Kingdom: Routledge, 2015.
49. Zahnitko A. Sexism and feminism in the linguo-social space: Grammar challenges. *Donečkyj nacionalnyj uniwersytet imeni Wasyla Stusa, Ukrajina; Poland, Wroclaw: Journal Slavica Wratislaviensia*, 2022. 88-97.
50. 강진옥. "소설 『82년생 김지영』에 나타난 랑시에르의 ‘문학의 정치’와 그 한계" *정치사상연구* 25, no.1 (2019) : 180-204.

51. 김현, 손병우. "여성혐오 담론의 경합과 공존: 소설 <82년생 김지영> 현상을 중심으로" 한국언론정보학보 103(2020) : 83-111. doi: 10.46407/kjci.2020.10.103.83
52. 김희선. (2019). 소설 『82년생 김지영』에 대한 여성주의 상담적 분석: 사례개념화를 중심으로. 목회와상담, 32, 67-101.
53. 박지훈.(2022).경력단절여성은 <82년생 김지영>을 어떻게 읽는가?: 경력단절을 경험한 유자녀 기혼여성의 해독을 중심으로.미디어, 젠더 & 문화,37(3),5-50.
54. 오경미, 박경신. (2018). 예술작품을 둘러싼 여성혐오표현 논쟁과 작품 처분 방식에 대한 비판적 고찰. 문화정책논총, 32(2), 173-200.
55. 이유아. 소설 82년생 김지영의 번역에서 나타난 젠더 표현 양상에 대한 고찰 – 부산, 2020. 149-178. – DOI: <http://dx.doi.org/10.21792/trijpn.2020..88.008>
56. 정선희, 박윤희.(2017). 『위대한 개츠비』 영한 번역과 페미니스트 번역 전략 연구. 영어권문화연구, 10(1), 145-172.
57. 정영주. "『우크라이나어-한국어 사전』의 편찬 원칙과 특징" 한국사전학 no.19(2012) : 186-217. doi: 10.33641/kollex.2012..19.186
58. 정호용. "Kim Ji-young, Born 1982 Revisited: Statistical Evidence from Time Use Surveys" Journal of Asian Sociology 50, no.1 (2021): 203-245. doi: 10.21588/dns.2021.50.1.009
59. 최숙기. 페미니즘 텍스트 읽기에 나타난 여성 독자와 남성 독자의 반응 양상 및 읽기 태도에 대한 차이 분석, 48 권 165-201. 한국독서학회: 독서연구, 2018.
60. 최숙기. 토픽 모델링을 활용한 페미니즘 텍스트 읽기에 나타난 독자 담론 분석 : 소설 82년생 김지영을 중심으로, 52 권 199-239. 한국독서학회: 독서연구, 2019.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

61. Намджу Чо «Кім Джійон, 1982 року народження». *Роман* / Переклад з корейської Ольги Шестакової та Джан Йонджін. — Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2022. — 160 с.
62. 조남주 ‘82 년생 김지영’ – 민음사 (www.minumsa.com), 2016 – pp. 148;

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

ТО – текст оригіналу

ТП – текст перекладу